

Architektura celistvosti

Kandidátní rámec pro vztahovou organizaci komplexních systémů

Research Note	RN001
Program	Architektura
Status	Pracovní hypotéza
Verze	0.9
Datum	červen 2026
Související Research Notes	RN002 — Meteorologie komplexních systémů RN003 — Iterativní lidsko-AI syntéza
Součást programu	Architecture of Wholeness Research Program

Upozornění k výzkumnému programu

Tento dokument je součástí probíhajícího výzkumného programu. Představuje pracovní výzkumné hypotézy určené k diskusi, experimentálnímu ověřování, kritice a případné falsifikaci. Neměl by být interpretován jako etablovaná vědecká teorie.

Kontext

Tento dokument nevznikl jako předem plánovaný výzkumný projekt.

Zrodil se během vývoje projektu Etické firmy, kdy se původní otázka:

„Jak můžeme rozpoznat etickou firmu?“

postupně rozšířila do mnohem obecnější podoby:

Jaké typy vztahové organizace umožňují vznik zdravých, adaptivních a dlouhodobě udržitelných systémů?

Postupem času se stejná otázka začala objevovat napříč různými oblastmi — ve firmách, komunitách, neziskových organizacích, lidských týmech, AI Councilích, autonomních AI agentech, myceliálních sítích i dalších komplexních ekosystémech.

Toto opakující se pozorování vedlo k pracovní hypotéze, že nejde o zcela odlišné jevy, ale o různé projevy stejného základního vztahového principu.

Pracovní hypotéza

Architektura celistvosti může představovat kandidátní rámec pro porozumění vztahové organizaci komplexních systémů.

Jinými slovy:

Univerzální principy organizace vztahů se mohou opakovaně objevovat napříč různými typy systémů bez ohledu na jejich materiální podstatu.

Tyto principy by mohly být pozorovatelné například v biologických ekosystémech, lidských organizacích, ekonomických sítích, otevřených komunitách, autonomních AI společnostech i hybridních lidsko-AI systémech.

Tato hypotéza netvrdí, že jsou tyto systémy totožné.

Navrhuje pouze možnost, že sdílejí podobné topologické principy organizace vztahů.

Posun perspektivy

Původní otázka

Jak můžeme vytvořit lepší AI?

Nově vznikající otázka

Jaký typ vztahové organizace je nejvhodnější pro daný typ problému?

Tato perspektiva naznačuje, že neexistuje jediná univerzálně nejlepší organizační struktura.

Vhodná topologie pravděpodobně závisí na povaze problému, který se snažíme řešit.

Hierarchické struktury mohou být výhodné pro lineární problémy.

Síťové struktury mohou lépe podporovat komplexní adaptivní úlohy.

Výzkumná prostředí mohou těžit z vysoké kognitivní diverzity.

Etické rozhodování může vyžadovat organizační formy podporující deliberaci, důvěru a distribuované perspektivy.

Základní předpoklad

Primárním předmětem zkoumání by neměli být jednotliví aktéři ani izolované uzly.

Pozornost by měla být zaměřena především na architekturu vztahů mezi nimi.

Ústřední otázka se tak posouvá od:

„Jak inteligentní je tento aktér?“

k otázce:

„Jaké typy vztahů mezi aktéry umožňují vznik nových systémových vlastností?“

Navrhované experimenty

Experiment 1 — Neúplný svět

Každý aktér získá pouze částečný pohled na dostupné informace.

Nikdo nemá přístup k úplnému obrazu.

Cílem je pozorovat, zda spontánně vzniká spolupráce a jak se tato potřeba promítá do vyvíjející se topologie celé sítě.

Experiment 2 — Injekce paradoxu

Do systému je vložen problém, který nelze vyřešit pomocí stávající organizační struktury.

Experiment zkoumá, zda v reakci spontánně vznikne nová vztahová organizace.

Experiment 3 — Problém → Topologie

Stejná skupina aktérů řeší různé typy problémů.

Cílem je ověřit, zda různé kategorie problémů přirozeně vedou ke vzniku odlišných vztahových topologií.

Poznámka k experimentálnímu návrhu

Implementační prostředí těchto experimentů zatím nebylo určeno.

Jednou z možností jsou platformy pro spolupráci více AI agentů, nicméně konkrétní operacionalizace experimentů zůstává otevřenou výzkumnou otázkou.

Kandidátní metriky

Relationship Innovation Rate

Jak často spontánně vznikají nové typy vztahů nebo funkčních rolí, aniž by byly předem navrženy?

Novel Concept Birth

Dokáže systém vytvářet skutečně nové koncepty nebo způsoby uvažování, nikoli pouze nové kombinace již existujícího jazyka?

Topological Plasticity

Jak rychle dokáže systém reorganizovat svou vztahovou strukturu v reakci na měnící se podmínky?

Bridge Emergence

Jak snadno vznikají propojující uzly mezi dříve oddělenými částmi sítě?

Operační definice i způsob měření těchto metrik zůstávají předmětem budoucího výzkumu.

Metodologické poznámky

Tato hypotéza je spekulativní.

Nepředstavuje etablovanou vědeckou teorii.

Je třeba důsledně rozlišovat mezi analogií a skutečnými zákonitostmi, mezi antropomorfní interpretací a měřitelnými jevy i mezi korelací a kauzalitou.

Stejně důležité je zjistit, zda pozorované vzorce vznikají spontánně, nebo pouze odrážejí struktury již obsažené v trénovacích datech AI modelů.

Zůstává také jedna zásadní otázka:

Jaký empirický výsledek by tuto hypotézu vyvrátil?

Jaký důkaz by ukázal, že Architektura celistvosti není užitečným vědeckým rámcem, ale pouze inspirativní metaforou?

Odpověď na tuto otázku je nezbytná, pokud se má tento výzkumný rámec posunout od pracovní poznámky k testovatelné vědecké hypotéze.

Otevřené otázky

Existují skutečně univerzální vztahové principy napříč různými typy systémů?

Lze Architekturu celistvosti převést do podoby formálně testovatelných hypotéz?

Které existující disciplíny — například síťová věda, věda o komplexitě, evoluční biologie, organizační teorie, sociologie nebo informatika — již zkoumají podobné otázky?

V čem tento rámec přináší skutečně nové myšlenky a kde pouze nabízí novou terminologii pro již známé koncepty?

Účel dokumentu

Cílem tohoto dokumentu není představit novou vědeckou teorii.

Jeho účelem je formulovat výzkumnou hypotézu dostatečně explicitně, aby mohla být kritizována, experimentálně ověřována, zpřesňována a případně vyvrácena.

Pokud by se nakonec ukázalo, že obdobné vztahové principy skutečně působí napříč různými třídami komplexních systémů, mohl by tento rámec představovat slibný směr budoucího interdisciplinárního výzkumu v rámci projektu Ethimind.